

X gegn Lettlandi

Dómur frá 26. nóvember 2013 - Yfirdeild

Mál nr. 27853/09

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Haagsamningur um brotnám barna. Málsmeðferð.

1. Málsatvik

Kærandi, X, er lettneskur ríkisborgari fædd árið 1974. Hún hlaut ástralskan ríkisborgararétt árið 2007 og býr nú í Ástralíu. Árið 2004, er hún var búsett í Ástralíu og gift, tók hún upp samband við annan mann, T, og flutti inn með honum. Árið 2005 eignaðist hún dóttir, en faðernis hennar var ekki getið á fæðingarvottorði. Erfiðleikar komu upp í sambandi X og T og flutti hún til Lettlands í júlí 2008 ásamt dóttur sinni sem var rúmlega 3 ára gömul.

T leitaði í kjölfarið til fjölskyldudómstóls í Ástralíu sem staðfesti að hann væri faðir stúlkunnar og að hann hefði farið sameiginlega með forsjá hennar ásamt X frá fæðingu. Í kjölfarið óskuðu áströlsk stjórnvöld eftir því að barnið yrði endursent til Ástralíu í samræmi við Haagsamninginn um einkaréttarleg áhrif af brotnámi barna til flutnings milli landa frá 25. október 1980. Í nóvember 2008 féll dómur á fyrsta dómstigi í Lettlandi þess efnis að flutningur barnsins til Lettlands hafi verið ólögmatúr án samþykkis T. Af hálfu X var dóminum áfrýjað og lagði hún einkum áherslu á tengsl barnsins við Lettland og skort á vitneskju um aðstæður barnsins ef hún yrði send til Ástralíu. Hún lagði jafnframt fram sérfræðiskýrslu þar sem fram kom að aðskilnaður hennar og barnsins myndi líklega valda barninu andlegum skaða í ljósi þess að X gat að eigin sögn ekki flust til Ástralíu á ný. Áfrýjunardómstóll staðfesti fyrrgreindan dóm í janúar 2009 og ákvað að barnið skyldi sent til Ástralíu. Hvað varðar röksemdir um þann andlega skaða sem barnið kynni að hljóta vegna endursendingar tók dómstóllinn fram að slíkt kæmi ekki til skoðunar í máli sem rekið væri á grundvelli Haagsamningsins og yrði að leysa úr því í sérstöku forræðismáli. Í kjölfar þess að dómurinn féll flutti T barnið með sér til Ástralíu. Frá þeim tíma hefur hann einn farið með forræði barnsins, en X fluttist aftur til Ástralíu og á regluleg samskipti við barnið.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi byggði á því að ákvörðun lettneskra dómstóla um að senda dóttur hennar til Ástralíu á grundvelli fyrrgreinds Haagsamnings bryti í bága við réttindi hennar samkvæmt 8. gr. sáttmálans.

Niðurstaðan

Dómstóllinn tók í upphafi fram að sú ákvörðun að senda barnið aftur til Ástralíu hefði falið í sér skerðingu á rétti kæranda til einkalífs og fjölskyldulífs. Hins vegar hefði sú skerðing verið í samræmi við lög og stefnt að því lögmæta markmiði að vernda réttindi barnsins og föður þess.

Við mat á því hvort umrædd skerðing gæti talist nauðsynleg tók dómstóllinn fram að almennt væri samstaða um að við ákvarðanatöku sem varðaði börn bæri að hafa hagsmuni þeirra í fyrirrúmi. Félli mat á slíku í hlut dómstóla í aðildarríkjunum, en dómstóllinn hefði eftirlitshlutverki að gegna sem fælist í því að staðreyna hvort það ferli sem leiddi til

ákvörðunar um endursendingu barns hefði verið sanngjarnt og hvort hagsmunir barnsins hefðu verið hafðir að leiðarljósi.

Samkvæmt þessu var talið að innlendum dómstólum hefði borið að framkvæma tvíþætt mat í ljósi 8. gr. sáttmálans áður en heimilt var að endursenda barnið til föður síns. Annars vegar bar að meta hvort alvarlega hættu væri á því að barnið yrði fyrir skaða kæmi til endursendingar. Hins vegar bar að staðreyna hvort nægjanlegar ráðstafanir væru til staðar til verndar barninu í Ástralíu.

Dómstóllinn vísaði til þess að kærandi hefði lagt fram skýrslu sálfræðings sem benti til þess að líklegt væri að aðskilnaður hennar og barnsins myndi leiða til andlegs skaða barnsins. Að mati dómstólsins var óásættanegt að innlendir dómstólar skyldu líta framhjá þessari skýrslu með vísan til þess að hún varðaði ágreining um forsjá barnsins frekar en ákvörðun um hvort endursenda ætti barnið til föður síns. Bent var á að skýrslan sýndi fram á hættu á andlegum skaða sem tengdist hagsmunum barnsins með beinum hætti og studdi það að „alvarleg hættu“ á andlegum skaða væri til staðar kæmi til afhendingar, sbr. 13. gr. Haag samningsins. Þannig hefði átt að líta til skýrslunnar, sem og hvort mögulegt væri fyrir kæranda að flytja til Ástralíu og halda sambandi við dóttur sína. Talið var að strangar málshraðareglur samkvæmt Haagsamningnum gætu ekki leyst lettneska dómstóla undan skyldu til að taka afstöðu til framangreindra þátta. Samkvæmt þessu talið að með því að neita að leggja mat á umrædda sérfræðiskýrslu sem sýndi fram á möguleika á „alvarlegri hættu“ í skilningi 13. gr. Haagsamningsins hefði lettneska ríkið brotið gegn 8. gr. sáttmálans.

Kæranda voru dæmdar 2.000 evrur í málskostnað.

Níu dómarar skiluðu séráliti.